

Automatická výmena informácií v oblasti daní – pohroma pre finančné inštitúcie alebo spása pre verejné financie?

Finančné inštitúcie budú musieť od 1. 1. 2016 zisťovať
a hlásiť daňovú rezidenciu svojich klientov

Milan Kubinec
Deloitte Audit, s. r. o.

V posledných rokoch sa jednotlivé štáty zameriavajú na zefektívnenie výberu daní, a to najmä prostredníctvom boja proti daňovým únikom. Posledné kauzy preukázali, že významný podiel daňových únikov spôsobuje schovávanie finančných aktív vo finančných inštitúciách sídliačich (nielen) v tzv. daňových rajoch. Štáty sa preto rozhodli túto situáciu riešiť. Ako inak, zasa ďalšími reguláciami.

ZAČALA TO FATCA

FATCA (*Foreign Account Tax Compliance Act*) je právny predpis prijatý v USA v marci 2010, ktorý má zabrániť americkým daňovým poplatníkom páchať daňové úniky schovávaním prostriedkov v neamerických finančných inštitúciách. Tento predpis je účinný od júla 2014.

Prijatiu FATCA predchádzali odhady, že americké daňové subjekty zatajujú vo svojich daňových priznaniach prostriedky uložené v neamerických finančných inštitúciách. Každý americký občan (aj keď žije, pracuje alebo podniká mimo USA) musí hlásiť americkému daňovému úradu svoje finančné aktíva v neamerických bankách a finančných inštitúciách, ak ich výška v priebehu roka prekročí hranicu 10 000 USD. Táto povinnosť je známa ako „FBAR“ (*Report of Foreign Bank and Financial Accounts*). Podľa odhadov žije mimo USA približne 7,6 milióna amerických občanov, avšak FBAR vyplňuje len zlomok z nich, napr. za rok 2012 bolo zaslaných len 807 040 FBAR. Treba dodať, že povinnosť nahlásiť FBAR sa netýka len Američanov žijúcich v zahraničí, ale aj prípadov, keď americký rezident má účet v neamerickej banke. Existoval teda predpoklad, že veľká časť amerických občanov (ale aj firiem) nedodržiava americké daňové právne predpisy – či už úmyselne, alebo z nevedomosti. Tento predpoklad sa reálne podarilo preukázať počas škandálu z rokov 2008/2009, keď americkí vyšetrovatelia odhalili a zdokumentovali aktivity švajčiarskej banky UBS, ktorá americkým klientom ponúkala možnosť skryť svoje aktíva na švajčiarskych účtoch a vyhnúť sa tak daňovým povinnostiam. Americkí klienti túto možnosť ochotne využívali a otvorili si približne 19 000 účtov v celkovej hodnote medzi 18 až 20 miliardami USD.

Kauza sa skočila pokutou 780 miliónov USD pre UBS a symbolickými trestami odňatia slobody a pokutami pre jej niektorých zamestnancov. Pre zaujímavosť možno uviesť, že hlavný aktér kauzy Bradley Birkenfeld, bývalý bankár UBS, ktorý celú kauzu odhalil americkým úradom (*whistle-blowing*), dostal najprv v auguste 2009 trest odňatia slobody na 40 mesiacov a pokutu 30 000 USD, no krátko po prepustení na podmienku dostal za odhalenie kauzy a spoluprácu pri vyšetrovaní od amerického daňového úradu odmenu v astronómckej výške 104 miliónov USD. Prípado UBS bol poslednou kvapkou trpezlivosti americkej vlády, ktorá sa pre boj proti daňovým únikom cez neamerické finančné inštitúcie rozhodla prijať nové riešenie.

Týmto riešením je práve FATCA, ktorá prikazuje neamerickým finančným inštitúciám identifikovať amerických daňových poplatníkov (či už fyzické alebo právnické osoby) a hlásiť o nich údaje, ako napr. meno, daňové identifikačné číslo, číslo účtu a výšku zostatkov americkému daňovému úradu. Ak neamerické finančné inštitúcie nebudú v súlade s FATCA, bude na ich príjmy z amerických zdrojov (*US source income*) uvalená 30 % zrážková daň.

Finančné inštitúcie túto reguláciu, samozrejme, prijímajú zo značnou nevoľou, keďže získavanie dát o amerických subjektoch a ich následné zaslanie do USA musia vykonávať na vlastné náklady. Inými slovami, USA chce informácie o svojich daňových subjektoch a finančné inštitúcie to musia zaplatiť. Aj keď sa finančným inštitúciám do tohto „výhodného“ obchodu veľmi nechcelo, zrážková daň vo výške 30 % bola predsa len silnou motivačiou. Taktiež zavážilo aj riziko, že niektoré banky

nechcú robiť biznis s finančnými inštitúciami, ktoré nedodržiavajú FATCA. Ak by sa teda finančná inštitúcia rozhodla, že nebude dodržiavať požiadavky FATCA, dostala by sa takpovediac na čiernu listinu, čo by v praxi znamenalo, že niektoré finančné inštitúcie by s ňou zrušili korešpondenčné bankové vzťahy. Aj z tohto dôvodu sa prakticky každá známa banková skupina radšej rozhodla investovať nemalé peniaze do implementácie FATCA riešení a od júla 2014 zisťuje, monitoruje a nahlasuje svojich amerických klientov.

FATCA A BILATERÁLNE MEDZIVLÁDNE DOHODY

Okrem vysokých nákladov na implementáciu bola FATCA finančnými inštitúciami považovaná okrem iného za problematickú aj z ďalších dôvodov. Jedným z nich je obrovská komplexnosť regulácie (až vyše 500 strán požiadaviek) a ďalším je jej extraterritoriálna pôsobnosť, ktorá nútila finančné inštitúcie narábať s osobnými údajmi spôsobom, ktorý bol z hľadiska lokálnych zákonov problematický.

Na prekonanie týchto problémov mali slúžiť bilaterálne medzivládne dohody (*intergovernmental agreements*, IGA) medzi USA a partnerskými štátmi. Modelová IGA bola navrhnutá ako výsledok spolupráce USA so štátmi G5 (Veľkou Britániou, Nemeckom, Francúzskom, Španielskom a Talianskom). Podstatou IGA je prijatie záväzku partnerského štátu, že zabezpečí, aby lokálne finančné inštitúcie získavali požadované údaje a hlásili ich lokálnemu orgánu štátnej správy, ktorý ich bude ďalej hlásiť do USA (Model 1 IGA). K dnešnému dňu podpísalo IGA 54 krajín a na ďalších 58 krajín vrátane Slovenska sa z dôvodu uzavretia podstatných náležitostí dohody hľadí ako keby IGA podpísali (*agreements in substance*).

Okrem odstránenia právnych problémov týkajúcich sa nakladania s osobnými údajmi má IGA výhodu aj v kompaktnejšom znení, v ktorom je jadro povinností na zisťovanie amerických klientov (*due diligence*) obsiahnuté len na 18 stranách (príloha č. 1 IGA). Práve tieto požiadavky implementovala väčšina slovenských finančných inštitúcií do svojich vnútorných procesov, a to s účinnosťou od 1. 7. 2014.

DAŇOVÉ ÚNIKY NETRÁPILI LEN USA

Nebolo prekvapením, že švajčiarska pobočka UBS sa nešpecializovala iba na amerických klientov, ale svoje „nadštandardné“ služby ponúkala aj klientom z iných štátov. Je logické, že Švajčiarsko je ešte žiadanejšou bankovou destináciou pre klientov, ktorí sú zo susedných krajín a majú to teda takpovediac na skok. V súlade s týmito podozreniami bolo zistené, že švajčiarska UBS mala v portfóliu značnú časť prostriedkov od francúzskych (údajne až 9,8 miliardy EUR) či nemeckých (údajne až 20 miliárd EUR) klientov.

Nemecké orgány vec uzavreli tak, že sa v júli 2014 dohodli s UBS na pokute vo výške 300 miliónov EUR. Francúzi pokutu zatiaľ neuložili. Nariadili však UBS uhradiť kauciu vo výške 1,1 miliardy EUR, po ktorej stanovila výšku pokuty. Hoci výška poku-

ty ešte nie je známa, už výška kaucie pre UBS nevedí nič dobré. UBS sa síce proti kaucii odvolala, ale neúspešne. Najvyšší odvolací orgán v krajine – Kasačný súd – ju v závere minulého roka potvrdil.

Pre objektivitu treba dodať, že daňové úniky sa nespájajú len s UBS, ale obdobné kauzy majú „za klobúkom“ aj iné bankové domy, napr. Credit Suisse, Wegelin (najstaršia švajčiarska banka, ktorá zanikla v dôsledku vysokej pokuty), a poukázať možno tiež na nedávnu kauzu HSBC či izraelskej banky Leumi. Taktiež sa tento problém netýka len Švajčiarska či iných bezpečných daňových „prístavov“, ale môže sa vyskytnúť prakticky v každej krajine.

OECD VSTUPUJE DO HRY

OECD preto prijala riešenie, ktorého finálne znenie predstavila v júli 2014, keď vydala tzv. štandard pre automatickú výmenu informácií v daňovej oblasti (AEOI) a jeho nosnú časť – tzv. Common Reporting Standard (CRS). Štandard predpokladá uzatvorenie bilaterálnych alebo multilaterálnych dohôd medzi partnerskými štátmi, ktoré sa zaväzujú vzájomne si vymieňať dohodnuté informácie o svojich daňových subjektoch, a to vo väčšom rozsahu ako v súčasnosti podľa tzv. EU Savings Directive. Štandard nadväzuje na výsledky spolupráce medzi USA a štátmi G5, a preto sa obsahom aj štruktúrou veľmi nápadne podobá na bilaterálnu medzivládnu dohodu navrhnutú pre implementáciu FATCA. Hlavný rozdiel medzi týmto štandardom a dohodou v oblasti FATCA je, že kým FATCA požaduje zisťovanie a hlásenie výlučne amerických daňových subjektov, štandard OECD požaduje zisťovanie a hlásenie daňových rezidentov všetkých zúčastnených krajín. Pre celosvetový charakter tohto štandardu sa mu zvykne neformálne hovoriť aj „globálna FATCA“ alebo v skratke GATCA. OECD vydala k štandardu aj vyše 300-stranový komentár, ktorý podrobne interpretuje jednotlivé ustanovenia a obsahuje aj praktické príklady.

K dnešnému dňu pristúpilo k AEOI prostredníctvom podpísania multilaterálnej dohody o výmene daňových informácií 52 krajín. Okrem štátov EÚ aj štáty ako napr. Britské panenské ostrovy, Kajmanské ostrovy, Guernsey, Jersey, Faerské ostrovy, Gibraltár, ale aj Švajčiarsko či Lichtenštajnsko. Tieto štáty sa zaviazali, že do konca roka 2015 (resp. 2016 v prípade Švajčiarska, Rakúska, Albánska a ostrovného štátu Aruba) implementujú do svojich právnych poriadkov požiadavky, aby ich finančné inštitúcie museli zisťovať definované údaje o zahraničných klientoch a každoročne ich hlásiť lokálnemu kompetentnému orgánu štátnej správy, ktorý zabezpečí ich výmenu s kompetentnými orgánmi partnerských štátov. Ďalších 41 krajín (vrátane Ruska a Číny) k štandardu OECD síce zatiaľ formálne nepristúpilo, zaviazalo sa však, že tak urobí do konca roka 2015, resp. 2016. Možno teda konštatovať, že už 93 štátov vrátane mnohých známych finančných centier či daňových rajov deklarovalo svoje odhodlanie výrazne posilniť medzinárodnú spoluprácu pre boj s daňovými únikmi.

ČO NA TO EÚ?

Problematika daňových únikov pochopiteľne nemohla obísť ani legislatívu EÚ. Dobrou správou je, že EÚ v tejto súvislosti nezačala tvoriť svoj vlastný spôsob boja proti daňovým podvodom, ale vo svojej legislatíve prakticky kompletne odkázala na štandard OECD, resp. ho prevzala, a to v smernici Rady 2014/107/EÚ z 9. decembra 2014, ktorou sa mení smernica 2011/16/EÚ, pokiaľ ide o povinnú automatickú výmenu informácií v oblasti daní. Táto smernica v súlade so štandardom OECD prikazuje členským krajinám, aby do konca roka 2015 prijali zákony alebo iné právne opatrenia potrebné na dosiahnutie zabezpečenia cieľov smernice, pričom tieto opatrenia musia byť účinné od 1. 1. 2016. **V praxi to znamená, že finančné inštitúcie v EÚ (ale aj v mnohých ďalších štátoch) budú musieť od 1. 1. 2016 zisťovať daňovú rezidenciu svojich klientov podľa predpísaných postupov a od roku 2017 každoročne hlásiť zistené údaje (za predchádzajúci rok) kompetentnému orgánu štátnej správy.** Výnimka bola priznaná Rakúsku, ktoré má oproti ostatným členským štátom ročný odklad.

Smernica 2014/107/EÚ obsahuje aj ustanovenia, ktoré sa v súčasnosti de facto nachádzajú aj v smernici Rady 2003/48/ES o zdaňovaní príjmu z úspor v podobe výplaty úrokov (známa ako EU Savings Directive). Z dôvodu uvedenej duplicity sa preto očakáva, že smernica 2003/48/ES bude zrušená.

ZÁVER

Štandard automatickej výmeny informácií v daňovej oblasti sa nezadržateľne blíži do nášho právneho poriadku. Pre finančné inštitúcie znamená súčasná situácia veľkú výzvu, keďže budú musieť do konca roka 2015 implementovať opatrenia na plnenie požiadaviek štandardu OECD, resp. smer-

nice 2014/107/EÚ, a to napriek tomu, že lokálna legislatíva ešte neexistuje.

Tí, ktorí vidia do zložitosti implementačných procesov vo veľkých finančných inštitúciách (napr. v bankách), budú určite súhlasiť, že času nie je veľa. Finančné inštitúcie by sa mali v najbližšom období sústrediť na vypracovanie dopadových analýz a na následnú implementáciu požiadaviek štandardu OECD. Počas projektu by sa však nemalo myslieť len na oblasť súladu (*compliance*), ale aj na efektívne využitie ustanovení AEOL, resp. CRS tak, aby bol dopad na predajný proces (najmä na jeho dĺžku) čo najmenší a aby klient nebol obťažovaný vyplňovaním rôznych formulárov, pokiaľ to naozaj nie je nevyhnutné. Na pamäti treba mať aj zvyšujúci sa záujem štátov v oblasti boja proti daňovým únikom a z toho prameniacci trend zvyšujúcich sa pokút v prípade porušenia príslušných regulácií.

Bude mať automatická výmena úspech a pomôže znížiť daňové úniky? Očakávania štátov, ale aj časti verejnosti sú určite vysoké. Netreba však zabúdať, že štandard automatickej výmeny OECD je len regulácia a jej efektivita bude v konečnom dôsledku závisieť od toho, ako budú jej ustanovenia vykonávať jednotlivé zodpovedné osoby – štátne orgány v oblasti kontroly, zamestnanci finančných inštitúcií a externí konzultanti podieľajúci sa na implementácii, ale aj privátni bankári, ktorí môžu byť napriek regulácii s vidinou vysokej odmeny v pokušení pomôcť klientovi zatajiť jeho daňovú rezidenciu. Ak každý z menovaných bude riadne plniť svoje povinnosti, automatická výmena bude dávať zmysel a v boji proti daňovým podvodníkom bude predstavovať skutočné „kladivo“. Potom môže pomôcť nielen pri odhaľovaní daňových únikov, ale mať aj preventívne účinky a odrádzať daňové subjekty od pokusov ich vôbec páchať.

I N F O R M Á C I E

Verejná anketa o návrhu spoločnej pamätnej euromince s motívom 30. výročia vlajky EÚ

Európska komisia vyhlásila verejnú anketa o návrhu spoločnej pamätnej 2-eurovej mince s motívom 30. výročia vlajky Európskej únie (EÚ). Vlajka EÚ je oficiálnym symbolom Európskej únie od roku 1985. Minca bude vydaná vo všetkých 19 krajinách eurozóny v druhom polroku 2015.

Európska komisia vybrala z predložených návrhov päť najlepších. Obyvatelia eurozóny majú teraz možnosť prostredníctvom internetu hlasovať a zvoliť návrh, podľa ktorého bude minca realizovaná. Občania Slovenskej republiky môžu o návrhoch mince hlasovať od 20. apríla do 27.

mája 2015. Jednotlivé návrhy sú zverejnené na internetovej stránke <http://www.coin-competition.eu/>.

S rovnakým spoločným motívom na národnej strane boli už v minulosti vydané tri pamätné dvojeurové mince: k 50. výročiu podpísania rímskej zmluvy (2007), k 10. výročiu vzniku hospodárskej a menovej únie (2009) a k 10. výročiu zavedenia hotovostnej meny euro (2012). Posledné dve z nich vydala aj Národná banka Slovenska.

Z tlačovej správy NBS